

Rijksoverheid

MCCb0506G

Dashboard aanpak COVID-19

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 6 mei

Maximaal controleren	
Capaciteiten toereikend?	Capaciteit is zorgelijk, maar trend is positief.
Totaal aantal positief geteste mensen	41.319 (+232)
IC-bedden bezet coronapatiënten	644 (-39) (5 mei)
Aantal personen overleden	5.204 (+36)
Beschikbaarheid zorgpersoneel	
Beschikbaarheid hulpmiddelen	
Testcapaciteit	

Zorg voor kwetsbare personen	
Beperken fysieke en sociale contacten	Ziekteverzuim is verhoogd, maar daalt
Voldoende opvang kwetsbare personen	Voldoende capaciteit
Adviseren maatregelen personeel en mensen buiten ziekenhuis	
Oproepen om naar elkaar om te zien, zeker naar kwetsbare mensen	

Continuïteit vitale processen en samenleving	
Status continuïteit vitale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.
Status continuïteit cruciale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.

Duiding sociaaleconomische situatie	
Ontwikkelingen economie	Concrete cijfers zijn nog schaars, maar de beschikbare indicatoren duiden op een sterke krimp. De kans op een snel herstel (V-vormig) lijkt kleiner geworden. Dit komt mede omdat de verwachting is (o.a. van IMF, EC) dat de wereldhandel zwaar geraakt zal worden (>-10%), en niet in een jaar zal herstellen. Ook zijn er zorgen dat het virus herhaaldelijk de kop op kan steken na de eerste uitbraak.
Ontwikkelingen arbeidsmarkt	De arbeidsmarkt reageert vertraagd: er zijn geen grote effecten in maart, maar er wordt een grote dip verwacht in april , afgaande op het aantal ww-aanvragen. Personen met een zwakke arbeidsmarktpositie, o.a. flexers en bepaalde zzp'ers, zullen de grootste klappen vangen.
Voortgang sociaaleconomische maatregelen	Er wordt flink gebruik gemaakt van het noodpakket.
Effecten maatregelen	Een voorzichtige conclusie is dat de noodmaatregelen het tempo van economische verslechtering doen afvlakken .

Caribische delen van het Koninkrijk	BES	CAS
Maximaal controleren		
Continuïteit vitale processen en samenleving		
Zorg voor kwetsbare personen		
Financieel/economisch		
Bijstandsverzoeken		

Legenda	
■	Toereikend
■	Aandachtspunt
■	Zorgwekkend

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 6 mei

Maatschappelijke effecten	
Draagvlak voor aanpak/maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Stapsgewijze implementatie van 'nieuwe normaal' gaat gepaard met onzekerheid en discussie en kan leiden tot sterke gevoelens van ongelijkheid • Behoeft aan langere termijnperspectief en (gepercipieerd) weinig zichtbare strategie leiden tot kritiek en extra druk op de geloofwaardigheid van overheid en experts. • Druk op opening scholen/opvang door zorgen bij ouders en leerkrachten/medewerkers • Wankel evenwicht verlengen maatregelen of juist versoepelen: risico op groeiende ontevredenheid samenleving en afname draagvlak versus situatie waarin burgers grenzen van maatregelen verder gaan opzoeken bij te grote versoepeling. • In Amsterdam, Den Haag en Utrecht werd op Bevrijdingsdag gedemonstreerd tegen de 'lockdown'.
Naleving	<ul style="list-style-type: none"> • Vergeleken met een paar weken geleden lijken burgers het minder nauw te nemen met maatregelen. • In de winkelcentra van diverse steden is het een stuk drukker in het weekend dan enkele weken terug
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen kan leiden tot meer druk op handhaving
Signalen van maatschappelijke onrust /openbare-ordeproblemen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende berichten over tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) in frontlinie-beroepen; de discussie heerst of er voldoende PBM zijn als mensen buiten de zorg deze ook moeten gaan dragen (contactberoepen, OV). • Signalen van agressie in OV (bekogelde bussen die passagiers (moeten) laten staan
Impact van maatregelen op de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief. • Bewaren van afstand mogelijk complexer na stapsgewijze heropening, de stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal drukte in de openbare ruimte mogelijk toenemen. • Hernieuwde aandacht voor sterk oplopende achterstanden reguliere zorg leidend tot additionele sterfgevallen (schaduwcrisis).
Neveneffecten van de maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs) • Het drukkend effect op criminaliteit van corona lijkt voorbij – bijna weer gewone getallen

	Maatregelen	Exit-strategie
België	Maatregelen tot 4 mei. In veel opzichten vergelijkbaar met Nederlandse, maar wel strikter en dwingender.	<ul style="list-style-type: none"> • Exit in fasen (4 mei → 11 mei → 18 mei → 8 juni; besluit start nieuwe fase in week eraan voorafgaand) • 11 mei: huisbezoekverbod evt. versoepeld, non-foodzaken open (NB beperkte / gefaseerde toegang tot winkels) • 18 mei: basis- en voortgezet onderwijs hervatten geleidelijk lessen, thuisblijfplicht, huisbezoek- en samscholingsverbod evt. versoepeld, kappers en musea evt. open, ploegsporten in clubverband in buitenlucht voorwaardelijk toegestaan • 8 juni: Kleine openluchtevenementen toegestaan, restaurants evt. open • Mondkapje per 4 mei verplicht in OV en als 1,5m afstand niet kan (zoals bij contactberoepen). • Evenementen (groot) verboden tot 1 september
Duitsland	Maatregelen tot 11 mei. In veel opzichten vergelijkbaar met Nederlandse.	<ul style="list-style-type: none"> • Afschaling sinds 20 april (non-foodwinkels; kappers; BO; VO). 30 april: kerken, speeltuinen, musea, galeries, dierentuinen. Plan eerste herstart onderwijs. Vanaf 4 mei grote non-foodwinkels; kappers; rest BO VO • Mondkapje verplicht in OV; winkels; en als >1,5m niet kan, bijv. contactberoepen • Evenementen verboden tot 1 sep (NB deelstaten bepalen) • Zomervakantie: "reken niet op vakantie" • Overige (oa grensmaatregelen) verlengd tot 11 mei
Frankrijk	Maatregelen tot 11 mei. Onvergelijkbaar met Nederlandse, want veel strikter en dwingender	<ul style="list-style-type: none"> • Exit in fasen. Per 11 mei: thuisblijf-, huisbezoek, samscholing versoepeld; verplaatsingen tot 100km van woonhuis toegestaan; positief getest: verplichte isolatie; non-food en markten open; kinderopvang, BO open; VVT-bezoek; kleine musea • 18 mei: VO open (15/klas; maskers verplicht)
Denemarken	Maatregelen tot 10 mei. In veel opzichten vergelijkbaar met Nederlandse	Afschaling per 15 april (kinderopvang; BO), per 20 april contactberoepen. Overige (oa grensmaatr.) verlengd tot 11 mei. Nog geen (echte) exitstrategie, afschaling obv opportuniteit. Testen belangrijk bij verdere exit
Zweden	Niet of nauwelijks overheidsmaatregelen, Veel vrijblijvende overheidsadviezen.	Overheid vertrouwt sterk op eigen verantwoordelijkheid burgers en bedrijven (zelfregulering). Wel groeiende nu dodental oploopt, i.h.b. in verpleeghuizen.
Zwitserland	Maatregelen zijn in veel opzichten vergelijkbaar met Nederlandse.	Exit in fasen per 27 april. Voor elke nieuwe fase check op haalbaarheid. Op deze wijze geleidelijke opening/hervatting: non-foodwinkels; BO; VO; musea; e.d. Ook versoepeling samscholingsverbod verwacht.

Maximaal controleren

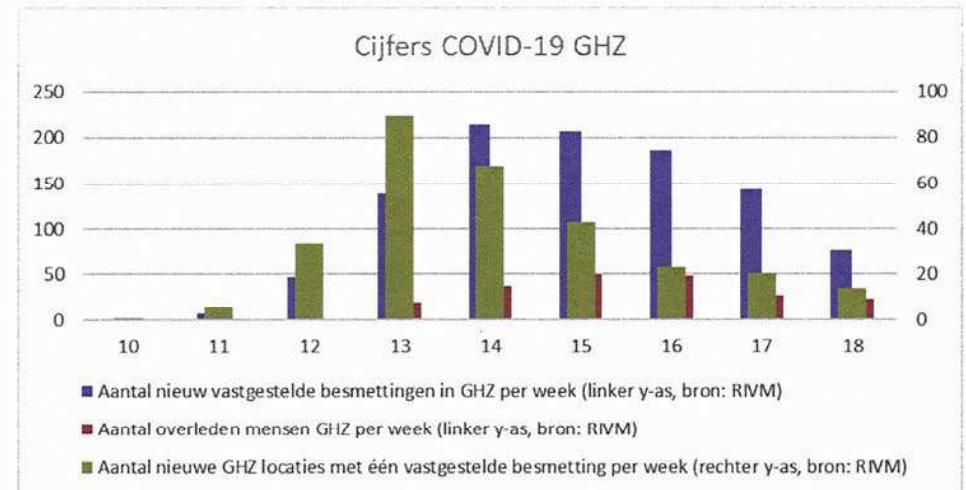
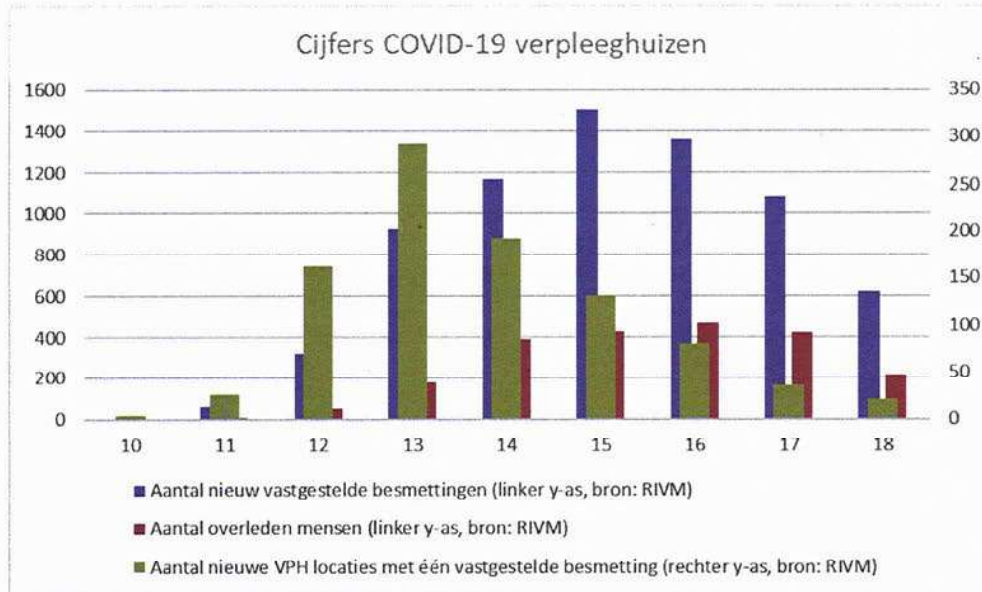

Cijfers	Ma 27 apr	Di 28 apr	Woe 29 apr	Don 30 apr	Vr 1 mei	Zat 2 mei	Zon 3 mei	Ma 4 mei	Di 5 mei	Wo 6 mei	Toelichting
Capaciteiten toereikend?											<ul style="list-style-type: none"> Prognose-cijfers genoemd in technische briefing 25 maart (NVIC) en Kamerdebat. NVIC geeft in de media aan dat de grens van IC-capaciteit rond de 2500 zit in verband met beschikbaarheid zorg-personeel
Totaal aantal positief geteste mensen	38.245 (+400)	38.416 (+171)	38.802 (+386)	39.316 (+514)	39.791 (+475)	40.236 (+445)	40.571 (+335)	40.770 (+199)	41.087 (+317)	41.319 (+232)	
Ziekenhuisopname	10.521 (+65)	10.609 (+88)	10.685 (+76)	10.769 (+84)	10.854 (+85)	10.951 (+97)	10.995 (44)	11.037 (+42)	11.126 (+89)	11.153 (+27)	
Totaal aantal IC-bedden	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	
IC-bedden niet bezet	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	Niet bekend	
IC-bedden bezet coronapatiënten	905 (-29) (LCPS)	861 (-44) (LCPS)	804 (-57) (LCPS)	783 (-21) (LCPS)	735 (-48) (LCPS)	708 (-27) (LCPS)	688 (-20) LCPS	683 (-5) (LCPS)	644 (-39) (LCPS)	n.n.b.	
IC-bedden bezet overige patiënten	367 (LCPS)	399 (LCPS)	431 (LCPS)	432 (LCPS)	426 (LCPS)	418 (LCPS)	382 (LCPS)	377 (LCPS)	394 (+17) (LCPS)	n.n.b.	
Huidige IC-capaciteit											Capaciteit is zorgelijk, maar voor de komende dagen toereikend.
Aantal personen overleden	4.518 (+43)	4.566 (+48)	4.711 (+145)	4.795 (+84)	4.893 (+98)	4.987 (+94)	5.056 (+69)	5.082 (+26)	5.168 (+86)	5.204 (+36)	
Aantal coronapatiënten ontslagen											

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten

	Peildatum 4 mei	Bron	VPH	GHZ
Verdenking van besmetting	EPD's	4.234	999	
Bevestigde besmettingen op basis van test	RIVM	7.087	1023	
Waarvan als overleden geregistreerd	RIVM	2.164	204	
Aantal locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting	RIVM	948	299	
% locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting	RIVM	38%	12%	

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten – ontwikkeling ziektemeldingen

Ontwikkelingen ziektemeldingen	Week 9	Week 10	Week 11	Week 12	Week 13	Week 14	Week 15	Week 16	Week 17
Resultaten VVT									
Ziekmeldingen	2,31%	2,97%	3,66%	4,01%	3,19%	2,69%	2,36%	1,98%	1,64%
Betermeldingen	-2,24%	-2,68%	-2,67%	-3,05%	-3,20%	-2,99%	-2,48%	-2,13%	-1,94%
Saldo ziek en beter	0,07%	0,28%	0,99%	0,96%	0,00%	-0,29%	-0,12%	-0,15%	-0,30%
Resultaten GHZ									
Ziekmeldingen	2,15%	2,78%	3,60%	3,67%	2,40%	1,82%	1,31%	1,09%	0,93%
Betermeldingen	-2,04%	-2,51%	-2,58%	-2,49%	-2,85%	-2,50%	-1,82%	-1,38%	-1,25%
Saldo ziek en beter	0,12%	0,26%	1,02%	1,18%	-0,44%	-0,69%	-0,51%	-0,28%	-0,32%
Resultaten ZKH									
Ziekmeldingen	2,59%	3,20%	4,20%	3,96%	2,54%	2,06%	1,72%	1,46%	1,36%
Betermeldingen	-2,42%	-3,18%	-3,15%	-3,17%	-2,89%	-2,55%	-2,16%	-1,77%	-1,66%
Saldo Ziek en Beter	0,17%	0,02%	1,05%	0,79%	-0,35%	-0,49%	-0,44%	-0,31%	-0,29%
Resultaten GGZ									
Ziekmeldingen		3,44%	4,52%	3,87%	2,28%	1,40%			
Betermeldingen		-3,05%	-3,44%	-3,15%	-2,84%	-2,15%			
Saldo Ziek en Beter		0,39%	1,08%	0,72%	-0,56%	-0,75%			

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	20 apr	23 apr	28-apr
Capaciteit van niet-ziekenhuisbedden			
Totaal	7.038	7.540	6.067
Maximale opschaling	3.832	3.634	3.050
Vrij	1.986	2.858	2.171
Bezet	1.220	1.048	846

	Bron	Week 17	Week 18
Kwetsbare groepen in beeld			
<i>Mensen in huiselijk geweld situaties</i>			
- Meldingen huiselijk geweld politie	Nationale Politie	1.178	1.308
- Doormelding Veilig Thuis door politie	Nationale Politie	1.207	1.546
- Opgelegde tijdelijke huisverboden	Gemeenten	61	63
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid en risico op ontregeling</i>			
- acute dwangopname	Gemeenten	165	197
- contacten over suicidaliteit	113	1.874	1.735
- suicidepogingen gemeld bij de politie	Nationale Politie	124	103
- melding zelfdoding	Nationale Politie		26
- melding verward gedrag bij politie	Nationale Politie	2.096	2.194
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid zonder zorg en/of zonder dak/thuis</i>			
- melding overlast dakloos persoon	Nationale Politie	556	593
- meldingen verward gedrag/overlast			

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	Wie	Toelichting
Kwetsbare groepen en voortgang maatregelen		
Dak- en thuislozen	VWS	Gemeenten hebben vrijdag 27 maart jl. een richtlijn voor de opvang van dak- en thuisloze mensen ontvangen waarin staat waar de hulp en ondersteuning minimaal aan moet voldoen. De implementatie van de richtlijn verloopt over het algemeen goed. Er zijn al veel goede voorbeelden in het land zichtbaar.
GGZ-lienten	VWS	Richtlijnen zijn gemaakt en worden nog getoetst door het RIVM. Inzet om na Pasen de Richtlijnen definitief te verspreiden en te implementeren.
Mantelzorgers	VWS	Richtlijnen zijn getoetst door het RIVM. Richtlijnen worden gereed gemaakt voor publicatie/zijn gepubliceerd.
Mensen voor wie dagbesteding wegvalt	VWS	Richtlijnen zijn getoetst door het RIVM. Richtlijnen worden gereed gemaakt voor publicatie/zijn gepubliceerd.
Kwetsbare jeugd	VWS/OCW/SZW/JenV	
Kwetsbare jongeren	VWS/OCW/SZW/JenV	
Prostituees	J&V/SZW/VWS	De uitvoering van de maatregelen verloopt volgens plan
Mensen die afhankelijk zijn van rechtsbijstand	J&V	
Slachtoffers van mensenhandel	J&V	
Mensen met verward gedrag/psychische stoornissen	J&V/VWS	
Slachtoffers van huiselijk geweld	VWS/JenV	
Mensen die afhankelijk zijn van betalen met contant geld	Fin	
Gedetineerden en forensische zorg	J&V	

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 3: adviseren maatregelen voor personeel en mensen buiten het ziekenhuis

Stand 1 april 2020	Instructie PBM	Instructie tests	Vraag en aanbod in kaart brengen – op termijn
Algemeen			Richtlijnen en instructies zijn gereed.
Verpleeghuiszorg			
Gehandicaptenzorg			
Wijkverpleging/thuiszorg			
Jeugdzorg			
GGZ			
Overig			

Continuïteit samenleving COVID-19 - Vitale en cruciale processen

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Landelijk transport en distributie elektriciteit (A)		
Regionale distributie elektriciteit (B)		
Gasproductie, landelijk transport en distributie gas (A)		
Regionale distributie gas (B)		
Olievoorziening (A)		
Internet en datadiensten (B)		
Internet-toegang en dataverkeer (B)		
Spraakdienst en SMS* (B)		
Interconnectiviteit (transactie-infrastructuur voor informatie uit basisregistraties) (B)		

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Plaats- en tijdsbepaling middels GNSS (B)		
Drinkwatervoorziening (A)		
Keren en beheren waterkwantiteit (A)		
Vlucht- en vliegtuigafhandeling (B)		
Scheepvaartafwikkeling (B)		
Vervoer van personen en goederen over (hoofd)spoorweginfrastructuur (B)		
Vervoer over (hoofd)wegennet (B)		
Basisregistraties personen en organisaties (B)		
Elektronisch berichtenverkeer en informatieverstarring aan burgers (B)		

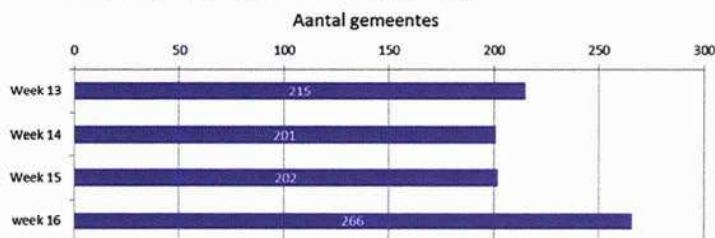
Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Grootschalige productie/verwerking en/of opslag (petro)chemische stoffen (B)		
Opslag, productie en verwerking nucleair materiaal (A)		
Toonbankbetaalingsverkeer (B)		
Massaal giraal betalingsverkeer (B)		
Hoogwaardig betalingsverkeer tussen banken (B)		
Effectenverkeer (B)		
Communicatie met en tussen hulpdiensten middels 112 en C2000 (B)		
Inzet politie (B)		
Inzet defensie (B)		
Identificatie en authenticatie van burgers en bedrijven (B)		

Cruciaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Zorg, Jeugdhulp en (Maatschappelijke) Ondersteuning		
Leraren en personeel benodigd op school		
Openbaar vervoer		
Voedselketen		
Transport van brandstoffen		
Inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater		
Inzamelen, transporteren en verwerken van afvalstoffen		
Kinderopvang		
Media en communicatie		
Continuïteit hulpverleningsdiensten		
Noodzakelijke overheidsprocessen		

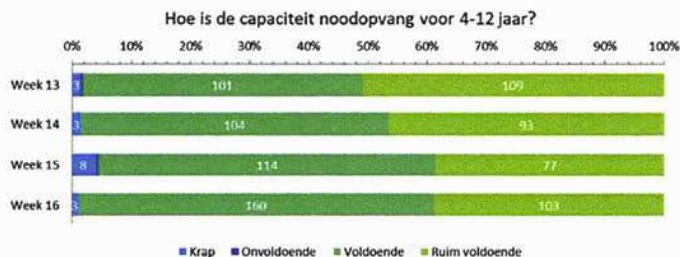

Continuïteit samenleving COVID-19 – Noodopvang onderwijsinstellingen

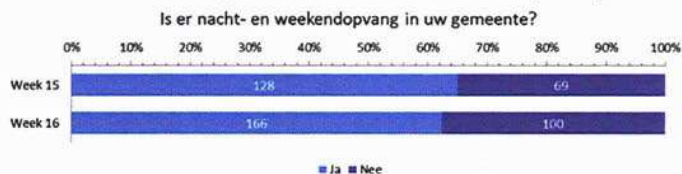
Aantal gemeenten met noodopvang

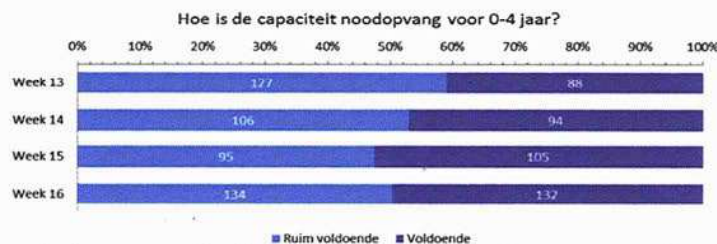
Capaciteit noodopvang 4-12 jaar

Is er ook vraag naar nacht- en weekendopvang?

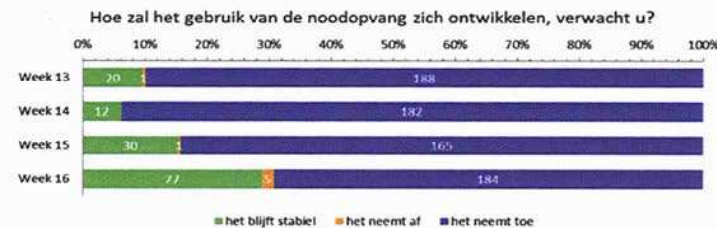
Capaciteit noodopvang voor 0-4 jaar

In hoeverre zijn dit ouders met bestaande contracten kinderopvang?

Hoe zal gebruik noodopvang zich ontwikkelen?

Belangrijkste cijfers (eerste realisaties)

- **De eerste internationale bbp-cijfers voor het 1e kwartaal zijn binnen en duiden op extreme min in 2e kwartaal.** Het negatieve effect van twee weken corona is al zeer groot, en overtreft voor EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008. Verschillende analisten verwachten voor EU ruim 15-20% krimp in 2020K2.
- Het **consumentenvertrouwen en het producentenvertrouwen is nog nooit zo sterk gedaald** en historisch pessimistisch over de komende 12 maanden.
- Het **aantal gewerkte uren per week is eind maart fors gedaald** met 11% bij werknemers en 23% bij zelfstandigen.
- Het **aantal WW-uitkeringen** is met name gestegen in de horeca en catering (+224%), bij uitzendbedrijven (+143%), in de cultuursector (+94%) en onder jongeren van 15-25 jaar (+185%).
- Hoewel het aantal binnengekomen aanvragen voor de NOW afneemt, ligt **het gebruik van de verschillende regelingen hoog**. Zo zijn er ondertussen 150 duizend aanvragen voor de TOGS.

Kengetallen economie – Leading indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
AEX-index	629 (19 feb) 460 (27 mrt) 504 (7 april)	492 op 4 mei	Na een dal van 404 punten lijkt de AEX wat te herstellen. De markt lijkt een recessie al wat te hebben ingeprijsd	De aandelenmarkt reageert ook sterk op beleid van centrale banken die momenteel flink verruimen.
Faillissementen (incl. eenmanszaken)	321 (feb '20) 326 (mrt) 47 (W13) 74 (W14) 97 (W15) 65 (W17)	112 (W17, 20-24 apr) 348 (afgelopen 4 weken)	Een stijging tov vorige week, vermoedelijk wordt sterke toename pas zichtbaar in de cijfers van april/mei	De stijging in de industrie valt op. In deze branche gingen 12 bedrijven failliet ipv 5 gemiddeld in een week. Tussen de aanvraag en het uitspreken van een faillissement kunnen enkele weken zitten. Bron: CBS.
Autoverkopen	33 duizend april 2019	15 duizend (april 2020) – 53% op jaarbasis	Zal zeer sterk dalen tov 2019	Bron: BOVAG
Inschrijvingen en opheffingen Kamer van Koophandel	Week 6 maart: 6086 inschrijvingen 2763 opheffingen	Week 17 april: 4272 inschrijvingen 2922 opheffingen	Inschrijvingen gaan dalen en opheffingen toenemen	Bron: (KvK)
Betalingsverkeer: pin-transacties	105 mln (W11) 105 mln (W12) 80 mln (W13) 80 mln (W14) 78 mln (W16)	Aantal pin-betalingen: 94 mln (W17)	Recent weer wat herstel , vraag is in hoeverre het lager zal liggen door voor coronatijd.	Na een lichte daling is er herstel, zo ook 50% (j-o-j) meer betalingen met iDeal Bron: BVN.

Kengetallen economie – Reguliere indicatoren

*Deze tabel is samengesteld uit de indicatoren die al beschikbaar zijn, of de komende 3 weken gepubliceerd worden.

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
Consumentenvertrouwen	-2 (feb) -2 (mrt)	-22 in april	Zal laag blijven, en mogelijk verder wegzakken (laagste punt ooit was in maart 2013 met -41)	Dit is de grootste daling ooit, maar niet de laagste stand ooit. Over de economische situatie in de komende 12 maanden is men nog nooit zo negatief geweest. Ook de koopbereidheid kreeg een flinke klap, maar ligt voorlopig nog boven de niveaus uit de Eurocrisis. (CBS)
Producentenvertrouwen	3,7 (feb '20) 0,2 (mrt '20)	-28,7 in april	Zal (zeer) laag blijven	Dit is de grootste daling ooit. Voor het eerst na september 2014 hebben negatief gestemde ondernemers de overhand. Het gemiddelde van de afgelopen twintig jaar is 0,8. (CBS)
Aantal werkenden (x1000)	9 057 (feb)	9 040 (mrt)	Zal verder wegzakken	De daling met 17 duizend personen (0,2%) ten opzichte van februari is de grootste sinds 2014. Doordat tegelijkertijd personen zich terugtrokken van de arbeidsmarkt bleef de werkloosheid echter stabiel op 2,9% (CBS)
Bbp-groei (k-o-k)	K3 2019: 0,4% K4 2019: 0,4%	15 mei is de groei voor K1 2020 beschikbaar	Effect corona zal nog maar beperkt te zien zijn. Vooral voor K2 wordt een forse daling met 10-20% verwacht.	
Afzetprijzen industrie (j-o-j)	2,2% (jan) 0,9% (feb)	30 april is de groei voor maart beschikbaar		
Dagproductie industrie (j-o-j)	0,9% (jan) -1,3% (feb)	8 mei is de productie van maart bekend	Gaat dalen	
Uitvoer (j-o-j)	3,9 (jan) 3,3% (feb)	15 mei is het cijfer voor maart bekend	Gaat dalen	

Liquiditeitsproblemen voor een groeiende groep ondernemers

Financiering (cijfers NvB, Belastingdienst)

Maatregelen	Totale aantallen	Totaal bedragen	Prognose
Uitstel aflossing bij banken	103.000 (24 april)	2,7 miljard euro (24 april)	Zal toenemen
Meer kredietruimte bij banken	8000 bedrijven (24 april)	4,3 miljard (24 april)	Zal toenemen
Aanvragen belastinguitstel bij Belastingdienst	75.500 ondernemers	€ 2,3 miljard (1 mei)	De inschatting is dat mogelijk enkele honderdduizenden ondernemingen hiervan gebruik zullen gaan maken

Actuele onderzoeken (I) – stevige economische krimp verwacht

- Verschillende instanties hebben ramingen gegeven voor de economische groei. De omvang loopt uiteen, **maar er is consensus dat de Nederlandse economie een stevige krimp staat te wachten in 2020.**
- **Het CPB** publiceerde in maart 4 scenario's. De economie krimpt in 2020 met 1,2% tot 7,7% in het zwaarste scenario.
- **Het IMF** (april 2020) verwacht dat de NLse economie in 2020 circa 7,5% zal krimpen.
- De economische bureaus van **de Rabobank en ING** gaan ook uit van een forse krimp in 2020. ING verwacht een krimp van 6 tot 8 procent als het virus snel onder controle komt (wat zeer onzeker is). Rabobank verwacht in hun basisscenario een krimp van 5%.

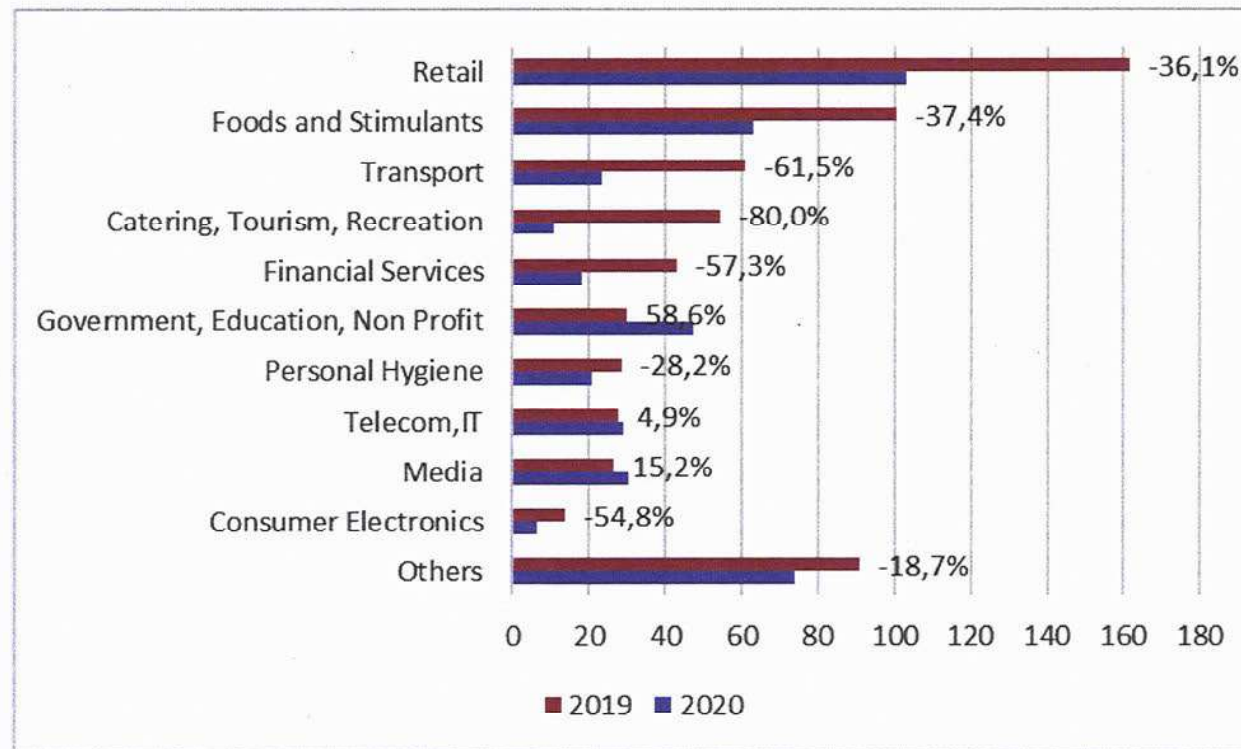
Actuele onderzoeken (II) – eerste uitingen stevige krimp

- **Het Nibud** onderzocht de inkomensterugval. **Bijna 20% van de Nederlanders** **ervaarde in maart een inkomensterugval als gevolg van de coronacrisis**. 21% verwacht die ook in april. Onder hen zijn met name jongeren, zelfstandigen en flexwerkers.
- **Omzetzalingen** van meer dan 20% traden in april op bij circa 2/3 van de branches. Bron: VNO-NCW ([link](#)) (25 april)
- **Dekkingsgraad van pensioenfondsen** is in maart verder gedaald naar 89,6%. In februari was de dekkingsgraad nog 96%. Bron: DNB ([link](#)) (29 april)
- **Bezettingsgraad van de industrie** in april laagste ooit gemeten (74,2%). Dat is lager dan de in april 2009 (74,4%) en ruim lager dan in januari 2020 (82,7%). De productiedaling in de dienstensector was groter: -15,2%-punt (van 78,3% naar 66,4%). **[toelichting ██████]** Bron: CBS ([link](#)) (29 april)

Actuele onderzoeken (V) – Daling advertentiewitgaven vanwege negatieve verwachtingen behalve bij de overheid

Advertentiewitgaven (van Nielsen) in miljoenen euro's vergelijking 2019 en weken coronauitbraak 2020 (data tot 30 april)

Actuele onderzoeken (VI)- daling pintransacties

Waar vinden meer of minder pinbetalingen plaats?

Verschil in aantal transacties op vrijdag 27 maart t.o.v. vergelijkbare dag in 2019

Soort pinlocatie	Verschil
Totaal alle locaties	-35%
Levensbehoeften	-11%
Supermarkten	-8%
Overige voedingswinkels (incl. tabakswinkels)	-14%
Welzijn (drogisterijen, apotheken, etc.)	-37%
Uiterlijk	-84%
Kleding, schoenen, accessoires, sieraden	-81%
Persoonlijke verzorging	-93%
Vrijetijd (spullen)	-30%
Speelgoedwinkels	-24%
Boeken & muziek	-23%
Sport- en fietswinkels	-47%
Elektronicawinkels	-19%
Doe-het-zelf (incl. interieur)	0%
Overige non-food winkels	-21%
Vrijetijd (locaties)	-82%
Cafés & restaurants	-79%
Overig (pretpark, bios, hotels, theater, sportclub, etc.)	-96%
Vervoer	-49%
Tankstations & parking	-42%
Openbaar vervoer	83%

Bron: ING

Waar vinden meer of minder pinbetalingen plaats?

Pinbetalingen in de week t/m maandag 27 april, verandering t.o.v. jaar eerder

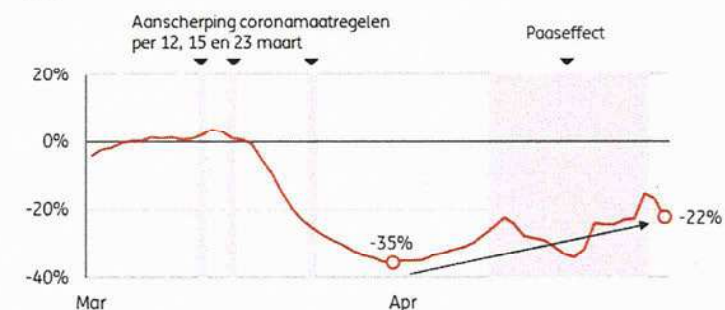
Soort pinlocatie	Aantal	omzet
Totaal alle locaties	-22%	-18%
Levensbehoeften	0%	+19%
Supermarkten	-1%	+22%
Overige voedingswinkels (incl. tabakswinkels)	+12%	+36%
Welzijn (drogisterijen, apotheken, etc.)	-42%	-52%
Uiterlijk	-64%	-64%
Kleding, schoenen, accessoires, sieraden	-58%	-58%
Persoonlijke verzorging	-85%	-88%
Vrijetijd (spullen)	-7%	-4%
Speelgoedwinkels	+9%	+25%
Boeken- & muziekwinkels	-1%	-1%
Sport- en fietswinkels	-18%	-9%
Elektronicawinkels	-13%	-4%
Wonen	+38%	+26%
Bouwmarkten en tuincentra	+63%	+60%
Woon- en interieurwinkels	-33%	-25%
Overige non-food winkels	-14%	+1%
Vrijetijdsbesteding buitenshuis (locaties)	-67%	-75%
Cafés & restaurants	-61%	-69%
Overig (pretpark, bios, hotels, theater, sportclub, etc.)	-94%	-91%
Vervoer	-39%	-44%
Tankstations & parking	-28%	-39%
Openbaar vervoer	-80%	-78%

Bron: ING

pintransacties nemen toe en verschillen per soort

Totaal aantal pinbetalingen laat verbetering zien

Aantal pinbetalingen als 7-dgs voortschr. som, verandering tov jaar eerder, gecorrigeerd voor trend

Laatste datapunt: maandag 27 april 2020

Bron: ING

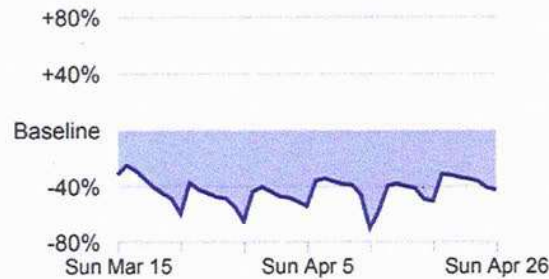
Actuele onderzoeken (VII) - na forse afname verplaatsingen afvlakking

Bewegingen op basis van locatiedata van google (tot 26 april)

Daling in het weekend van 12 April vanwege het Paasweekend

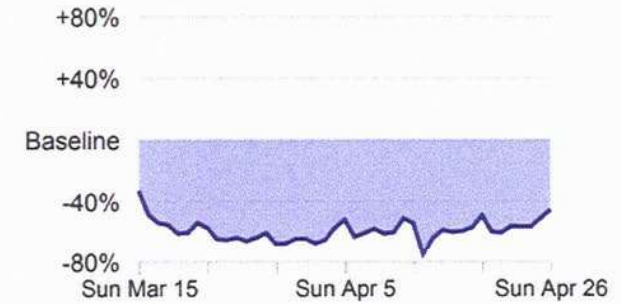
Retail en recreatie
(bijv. winkelcentra
en cafés)

-43%

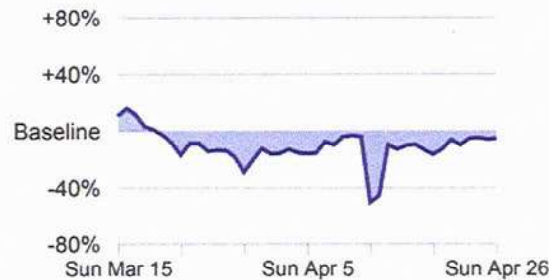
Plaatsen van
vervoer
(bijv stations)

-46%

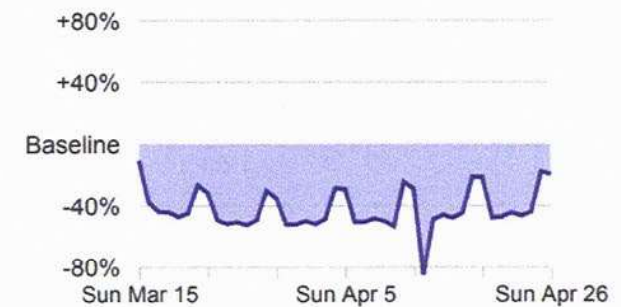
Boodschappen en
drogisterij

-6%

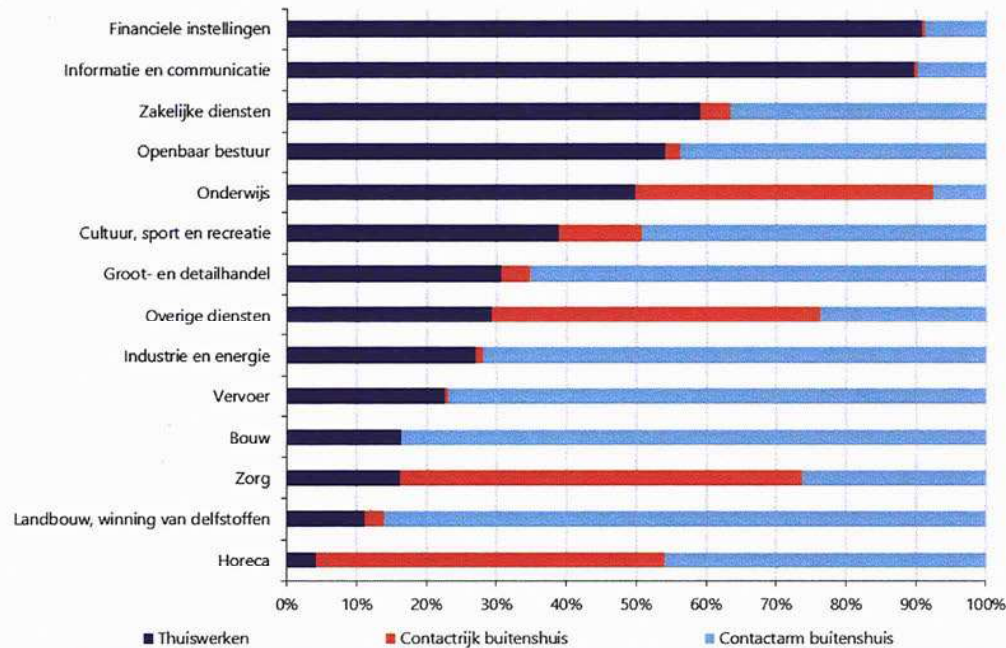
Naar het werk

-19%

Recente onderzoeken (I) – Bijna 15% van de banen kan *niet* op 1,5 m afstand

- Rabobank heeft geschat dat ruim 85% van de banen wel kan functioneren met 1,5m afstand tot anderen, waarvan 43%-punt geheel thuis.
- **15% van de banen kan dus *niet* werken met deze belemmering; daarmee zijn 1,3 mln banen tot het einde van de coronacrisis onzeker**
- Dit probleem speelt met name in de horeca, zorg en overige dienstverlening (zoals de kappersbranche).
- Het percentage banen is redelijk gelijk verdeeld over de veertig regio's.
- **Er is geen rekening gehouden met het effect van de anderhalvemeter economie op de productiviteit.**

	Percentage banen	Percentage bruto toegevoegde waarde
Anderhalvemeter economie buitenshuiswerkend	46%	46%
Anderhalvemeter economie thuiswerkend	38%	43%
Totale anderhalvemeter economie	84%	89%

Recente onderzoeken (II) - Forse klapt verwacht in diverse sectoren; o.a. landbouw, horeca, dienstensector (incl. verhuur) en cultuur

2020	CEP	CPB-scenario			
		1	2	3	4
Toegevoegde waarde (%)					
A-U Alle economische activiteiten (BBP)	1,4	-1,2	-5,0	-7,7	-7,3
		Mutatie t.o.v. CEP, sectorraming Panteia			
A-U Alle economische activiteiten	1,4	-2,6	-6,4	-9,1	-8,7
A landbouw, bosbouw en visserij	0,9	-5,3	-9,7	-14,6	-16,1
B delfstoffenwinning	-11,6	-1,1	-0,6	-0,6	0
C industrie	1,4	-4,7	-7,8	-11,7	-13,3
D-E nutsbedrijven	-0,2	-0,1	-0,8	-0,8	-4,2
F bouw	-2,3	0	-1,4	-3,8	-3,5
G-I handel, vervoer en horeca	1,9	-5	-12,9	-16,6	-14,7
J informatie en communicatie	3,1	0	0	-0,5	-3,2
K financiële dienstverlening	-1,6	-0,3	-1,1	-7,3	-8,8
L verhuur en handel van onroerend goed	2,3	0	-2,8	-5,4	-5,2
M-N zakelijke diensten	1,9	-4	-11,7	-15	-13
O-P overheid	1,1	0	0	0	0
Q zorg	3,7	-1,4	2,1	2,4	3,4
R-U cultuur, recreatie en overige diensten	1,7	-13	-31,4	-33,4	-27,8

Bron: Panteia/CPB

Recente onderzoeken (III) Terugval woningmarkt verwacht in tweede kwartaal

- **Realisaties nog positief over 2020K1** (NVM-cijfers en Kadaster/CBS): stabilisatie verkopen en stijgende huizenprijzen
- **Investerings in vastgoedbeleggingen in NL zijn in maart met 52% gedaald j-o-j.** Dit heeft vermoedelijk een neerwaarts effect op de huizenprijzen. Bron: Cushman & Wakefield ([link](#))
- **Vooruitzichten voor 2020K2 zijn negatief:**
  - De verkopen tussen 23 maart en 12 april zijn volgens gegevens van makelaars **gedaald met 43% j-o-j.** Bron: vastgoedadviseur Colliers International ([link](#))
  - Dit komt goed overeen met de schattingen in onderstaande tabel vanaf scenario 3 en 4.
- **Transacties komen dus vrijwel zeker flink in de min, huizenprijzen onzeker.** Zie eerste schattingen MinFin per CPB-scenario:

CPB-scenario	Huizenprijzen basispad tm 2021	Omslag door schok	Huizenprijzen na schok	Hh met restschuld (nu 4%), tot 2021K4	Omslag transacties door schok
3 maanden (s1)	12,0%	-1,3%	10,7%	2%	-4,7%***
6 maanden (s3)	12,0%	-17,8%	-5,8%	6%	-43,9%
12 maanden (s4)	12,0%	-27,4%	-15,4%	13%	-57,4%

Bron: FIN en restschuldschattingen DNB

Arbeidsmarkt (I) - Kengetallen

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
Aantal nieuwe aanvragen WW*	14.247 (W16, 13 apr – 19 apr) 19.757 (W15, 6 apr – 12 apr) 27.014 (W14, 30 mrt – 5 apr) 29.258 (W13, 23 mrt – 29 mrt) 20.007 (W12, 16 mrt – 22 mrt) 6.419 (W11, 9 mrt – 15 mrt) 7.868 (W10, 2 mrt – 8 mrt)	15.393 (W17, 20 apr – 26 apr)	Vooralsnog onduidelijk.	Het aantal ww-aanvragen schoot omhoog in W12 en piekte in W13. Sindsdien (april) is het aantal ww-aanvragen gedaald. Echter, de aantallen zijn nog steeds hoger dan voor de coronacrisis. Bron: UWV. Voor de maand maart is een uitsplitsing van ww-uitkeringen naar sector en naar leeftijd mogelijk, zie twee slides hierna. In internationaal perspectief is dit relatief laag , zie volgende slide.
Aantal nieuwe meldingen ZW*	7.263 (W16, 13 – 19 apr) 8.317 (W15, 6 – 12 apr) 12.695 (W14, 30 mrt – 5 apr) 13.319 (W13, 23 mrt – 29 mrt) 19.131 (W12, 16 mrt – 22 mrt) 11.871 (W11, 9 mrt – 15 mrt) 10.674 (W10, 2 mrt – 8 mrt)	7.412 (W17, 20 – 26 apr)	Het is voorsnog onduidelijk of er weer een piek in ZW-meldingen op gaat treden.	Het aantal meldingen ZW is na een stijging in W12 (16-22 mrt) weer op het gebruikelijke niveau. Bron: UWV.
Aantal werkenden	9.057 dznd (feb '20) 9.059 dznd (jan '20) 9.028 dznd (dec '19)	9.040 dznd (mrt '20)	Zal afnemen.	Het aantal werkenden is licht gedaald , omdat het aantal baanverliezers groter is dan het aantal baanvinders. Het is te verwachten dat het aantal baanverliezers verder gaat stijgen en dat het aantal baanvinders verder gaat dalen. Bron: CBS.
Aantal werklozen	274 dznd (feb '20) 284 dznd (jan '20) 302 dznd (dec '19)	273 dznd (mrt '20)	Zal toenemen, met name voor groepen met een flexcontract.	Het aantal werklozen is in maart opvallend genoeg min of meer gelijk gebleven (daling van 1 duizend). Daarmee staat het werkloosheidspercentage (2,9%) op een laagterecord. Een groot aantal baanverliezers wordt niet tot de werklozen gerekend, omdat zij niet beschikbaar of niet recentelijk gezocht hebben naar werk. Bron: CBS.

De effecten van de coronacrisis zijn beperkt zichtbaar in maart: de werkloosheid is stabiel, maar er is wel een daling van het aantal werkenden zichtbaar. De effecten van de coronacrisis zullen **sterker zichtbaar zijn in april.** Het aantal ww-aanvragen in april is hiervan een voorbode.

* Dit zijn conceptcijfers. Gezien de snelheid van productie is het niet mogelijk een validatieslag te maken. De cijfers zijn evenwel goed bruikbaar om een trend op weekbasis te analyseren.

Arbeidsmarkt (II) - Kengetallen

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
Bijstand	399 dznd (jan '20) 399 dznd (dec '19) 398 dznd (nov '19) 399 dznd (okt '19)		Zal toenemen.	Het aantal bijstandsonvangers wordt vanwege het decentrale karakter van de uitvoering pas na drie maanden na de verslagmaand door het CBS gepubliceerd. Bron: CBS. NRC peilde bij 32 gemeentes het aantal aanvragen bijstandsuitkering: bij de helft (stijging +50% of meer), bij 3 (geen stijging) en 6 (lichte stijging) in de afgelopen weken.

Het beeld van een grote stijging in het aantal bijstandsaanvragen is waarschijnlijk alleen waar voor bepaalde (grote) gemeenten. Dit beeld is niet representatief voor Nederland.

Arbeidsmarkt (III) – WW-aanvragen, internationaal gezien

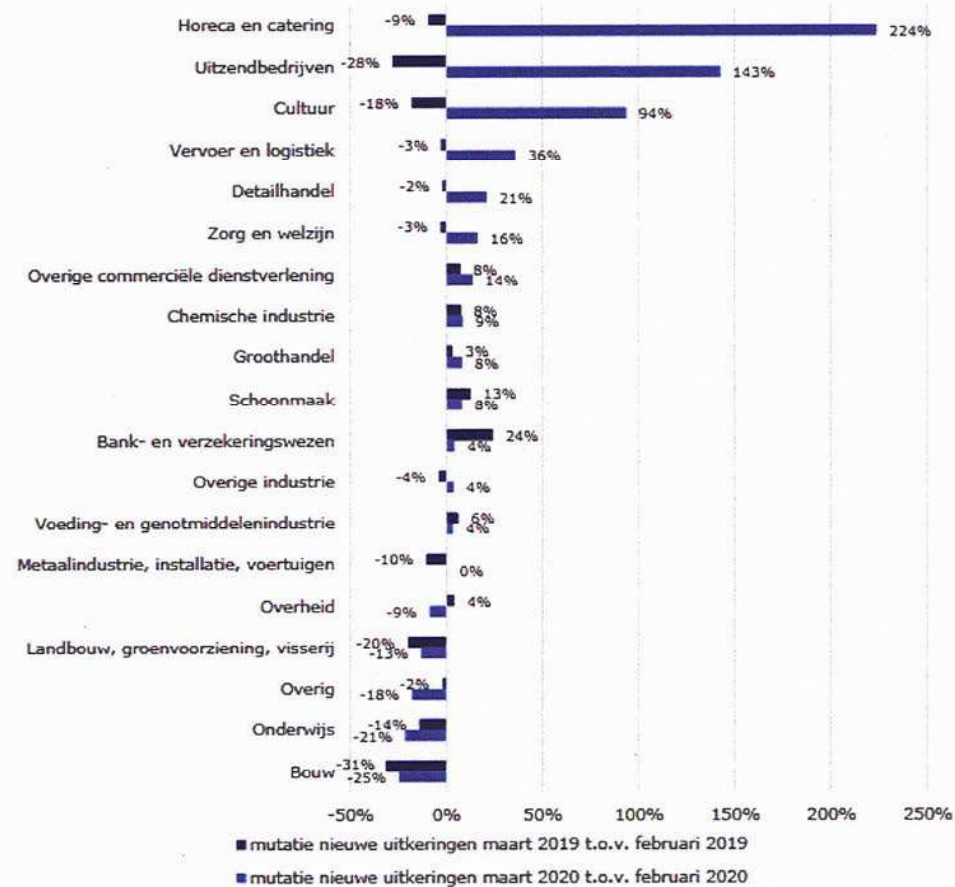
Land	Aantal en vergelijking met pre-coronacijfers
NL	Het aantal ww-aanvragen lag tijdens de piek in W13 (23 mrt – 29 mrt) op omstreeks 30.000 aanvragen, ongeveer drie keer hoger dan wat volgens het UWV normaal is, namelijk 8.300 aanvragen.
VS	In de week van 28 maart waren er ruim 6,5 miljoen werkloosheidsaanvragen. Normaalgesproken zijn er 300 tot 400 duizend aanvragen per week. In de piek van 2009 waren er 700 duizend. De teller staat nu op ruim 26 miljoen aanvragen.
Canada	In de eerste twee weken van april waren er ruim 2,1 miljoen nieuwe claims ingediend. Dat is gelijk aan het jaar '18-'19.
Denemarken	Het aantal nieuwe ww-aanvragen was in W12 (16 – 23 mrt) 3,7 keer hoger dan het jaar daarvoor. In W14 (30 mrt – 5 apr) was dit 2,4 keer hoger.
Norwegen	In 2020 waren er 365.800 aanvragen ingediend (stand medio april). Dat is aanzienlijk hoger dan in heel 2019 (160.500).
VK	Tussen 16 en 31 maart zijn er 950.000 aanvragen ingediend. Dat is 10 meer dan normaal.

Het aantal ww-aanvragen in Nederland ligt internationaal gezien laag.

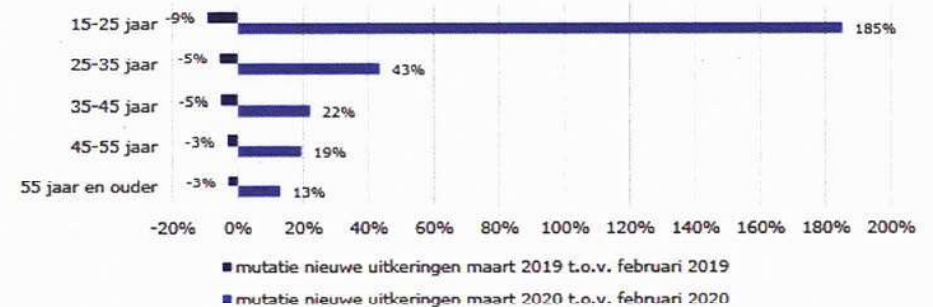

Arbeidsmarkt (IV) - WW-uitkeringen lopen op

Nieuwe WW-uitkeringen – maandmutaties naar sector
mutatie maart ten opzichte van februari (in 2019 en 2020)

Nieuwe WW-uitkeringen – maandmutaties naar leeftijd
mutatie maart ten opzichte van februari (in 2020 en 2019)

Let op: het aantal ww-uitkeringen in maart is een andere statistiek dan het aantal ww-aanvragen per week.

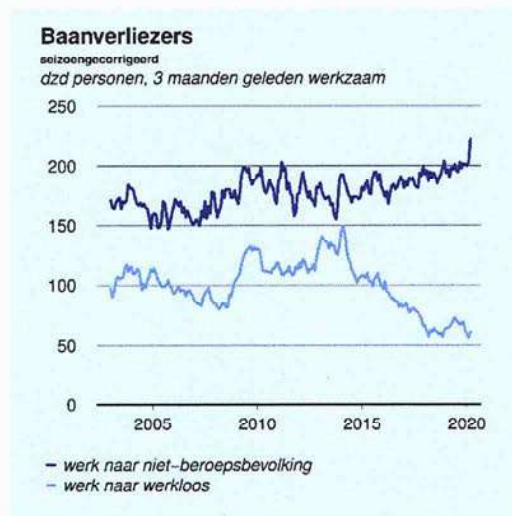
Het aantal WW-uitkeringen is **met name gestegen in:**

- de horeca en catering (+224%),
- bij uitzendbedrijven (+143%),
- in de cultuursector (+94%) en
- onder jongeren van 15-25 jaar (+185%)

Bron: UWV

Arbeidsmarkt (V) - Afname werkgelegenheid

Niveau werkgelegenheid in personen licht afgenomen in maand maart, uitstroom (baanverliezers) begint toe te nemen

Bron: CPB op basis van CBS en UWV.

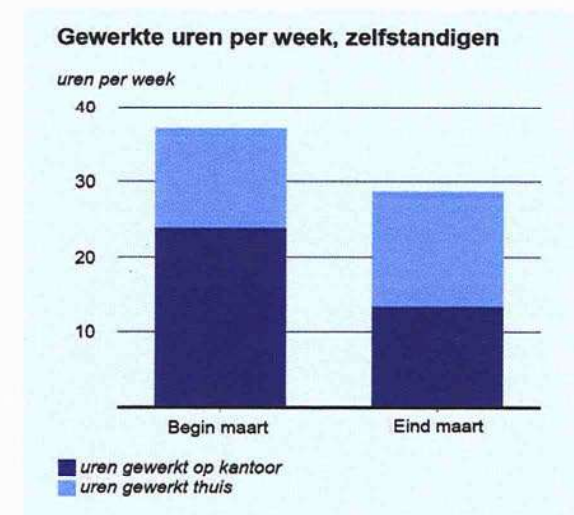
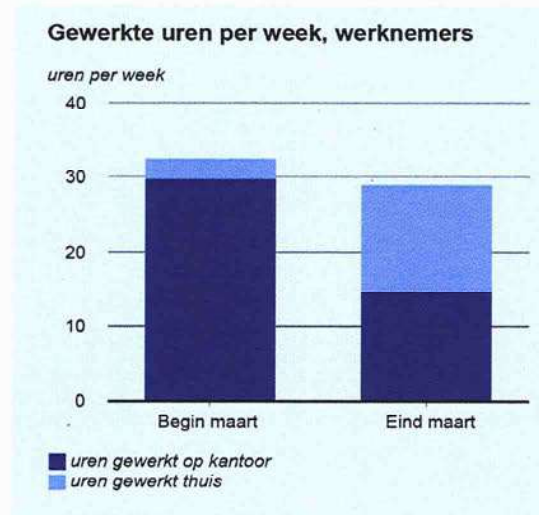
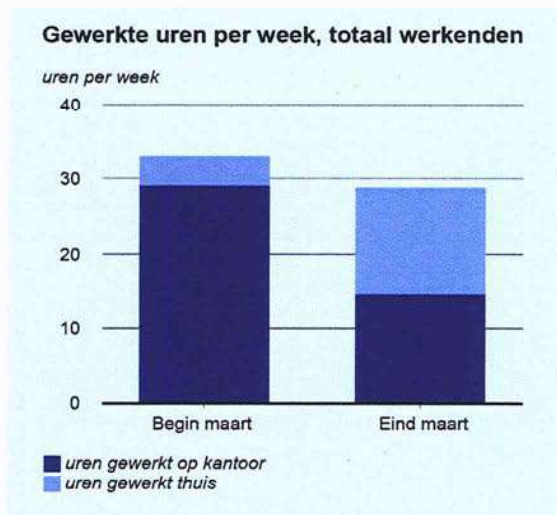

Arbeidsmarkt (VI) - Forse daling gewerkte uren

Werkenden: 33,1 naar 28,8 (-13%)

Werknemers: 32,5 naar 28,9 (-11%)

Zelfstandigen: 37,1 naar 28,7 (-23%)

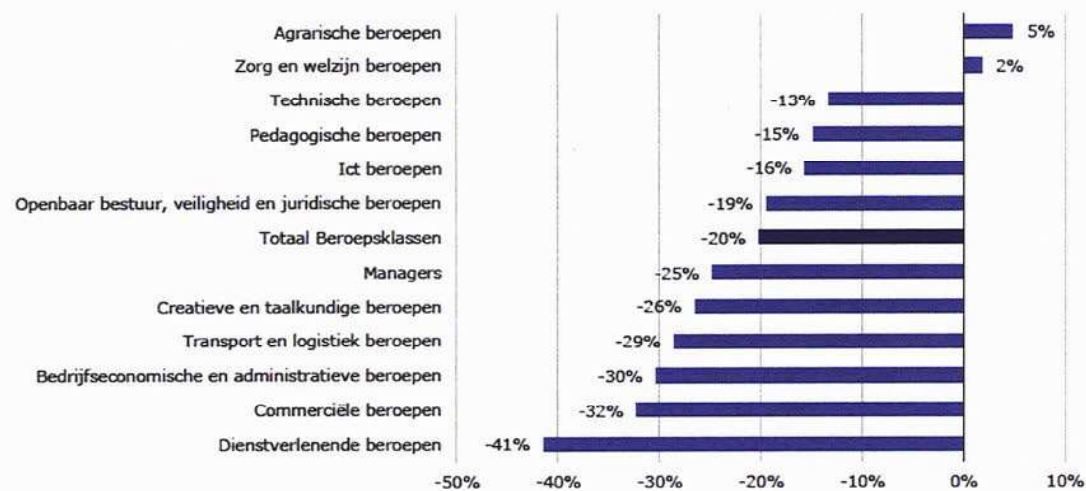
Na de lockdown is vooral een daling bij zelfstandigen zichtbaar.

Bron: [Von Gaudecker e.a. \(2020\)](#), LISS-panel, N=2.918.

Arbeidsmarkt (VII) – Vacatures: verschil per beroepsgroep is groot

Figuur 1.2: Mutatie gemiddeld aantal openstaande online vacatures UWV per week naar beroepsklasse 2020, week 12 t/m 15 ten opzichte van week 1 t/m 11

Bron: [UWV](#)

Beroepsklassen: grootste stijgers en dalers

Nieuwe vacatures in maart 2019 ten opzichte van maart 2020 (Nederland)

Bron: [Jobfeed](#)

Arbeidsmarkt (VIII)- overzicht onderzoeken

Flexwerkers

- FNV schat in dat de banen van omstreeks 800 duizend flexwerkers in gevaar zijn. CNV becijfert dat de helft van de uitzendkrachten, circa 130 duizend, bijna geen werk of geen werk meer heeft.

Vacatures

- Sinds de uitbraak van de coronacrisis half maart is het aantal vacatures in Nederland met gemiddeld 20 procent afgenomen. De verschillen per beroepsgroep en regio zijn groot: met name naar dienstverlenende beroepen en in de regio Amsterdam is de vraag ingestort. Dat blijkt uit een analyse van het [UWV](#).

Werkomstandigheden

- Bedrijven krijgen tot nu toe nauwelijks boetes als zij hun werknemers niet goed beschermen tegen Corona op de werkvloer. Dit blijkt uit een [inventarisatie](#) van vakbond CNV. [ISZW](#) geeft aan dat sinds 2 maart er 500 meldingen zijn binnengekomen over maatregelen.

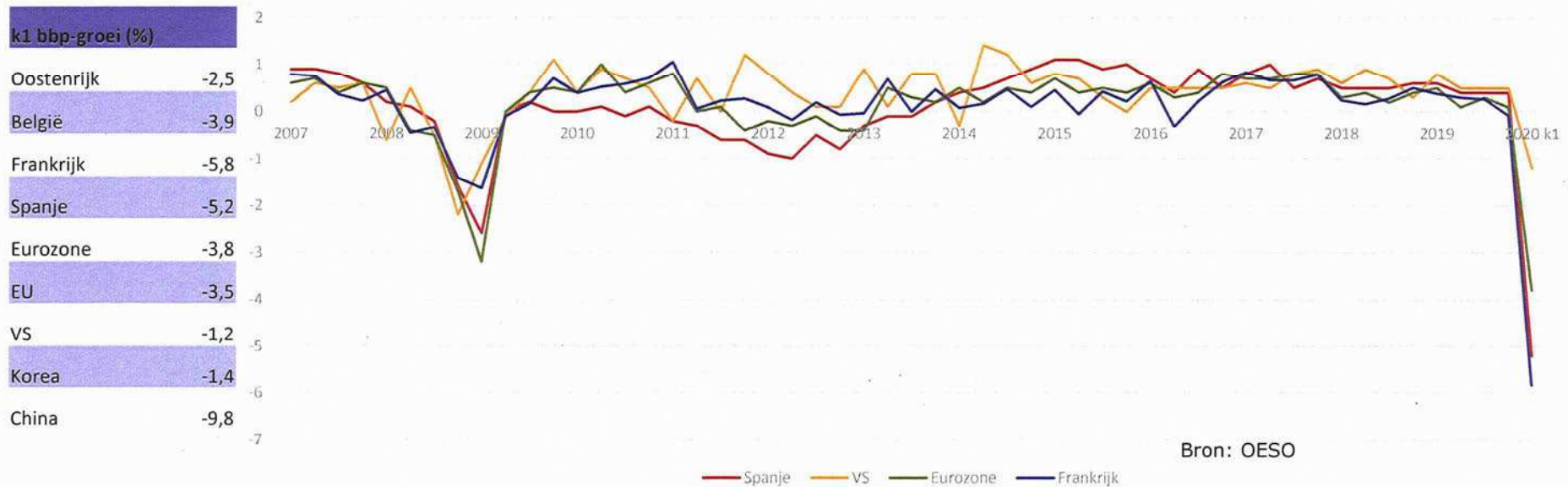
Overig

- [Motivaction](#) liet zien dat de baanzekerheid is afgenomen. 64% zegt zeker te zijn van zijn contract. Een week geleden was dat 72%.
- Het [ILO](#) heeft ingeschat dat het aantal wereldwijde werkuren in 2020K1 zal dalen met 6,7%. Dat is het equivalent van 195 miljoen FTE. Voor Europa wordt een grotere daling verwacht, namelijk van 7,8% (gelijk aan 12 miljoen FTE). De raming is sterk afhankelijk van de duur van de pandemie en de impact van maatregelen.
- Enquête onder 77 gemeentes ([Volkskrant](#)): 3/4 van die gemeentes voorziet extra bezuinigingen door de corona crisis. Enkele voorzien zelfs al dit jaar niet meer aan betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Bijna alle gemeentes rapporteren een daling van lokale inkomsten. Ook zien gemeentes het beroep op de bijstand toenemen.

Kengetallen - Internationaal

- **De eerste cijfers voor het 1^e kwartaal zijn binnen, en voorspellen niet veel goeds voor het 2^e kwartaal.** Het negatieve effect van twee weken corona is zeer groot, en overtreft voor EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008.
- **Het IMF verwacht dat het mondiaal bbp dit jaar met 3,0% afneemt, de grootste daling sinds de Grote Depressie.** De daling is in de eurozone (-7,5%) groter dan in de VS (-5,9%), voor China wordt een beperkte groei voorzien (+1,2%). De wereldhandel neemt in 2020 af met 11%.
bbp-groei (k-o-k)

Kengetallen - Internationaal

- Aantal werkenden daalt wereldwijd fors.** De International Labour Organisation (ILO) schat dat wereldwijd het aantal werkuren in het tweede kwartaal van 2020 zal dalen met 10,5% t.o.v. het laatste kwartaal van 2019. Dit komt overeen met een verlies van 305 miljoen voltijdbanen.
  - In de VS werden vorige week 3,8 miljoen WW-aanvragen gedaan. Dit is wederom minder dan de week ervoor (4,5 miljoen aanvragen) en brengt het totaal van de afgelopen zes weken op 30 miljoen (19% van de pre-corona beroepsbevolking).
  - In de eurozone is de werkloosheid slechts beperkt gestegen, maar de spreiding is groot: in Italië daalde het werkloosheidspercentage zelfs. Aangezien de beroepsbevolking in Italië afnam, komt deze daling ook deels doordat mensen zich terugtrokken van de arbeidsmarkt (zogenaamde ontmoedigden).
- Duitsland verwacht economische krimp van 6,3% in 2020.** De voorjaarsprognose van het Duitse ministerie van Economische Zaken gaat uit van een krimp van 6,3% in 2020 bij een geleidelijke opheffing van de lockdownmaatregelen. De raming is minder negatief dan de 7% krimp waar het IMF vanuit gaat. Voor 2021 gaat Duitsland uit van een herstel van 5,2%.

	Werkloosheid als % beroepsbevolking ¹			Inkoopmanagerindex (PMI) > 50 duidt op groei		
	jan	feb	mrt	feb	mrt	apr
VS	↑ 3,6%	↓ 3,5%	↑ 4,4%	↓ 49,6	↓ 40,9	↓ 27,4
China	-	-	-	↓ 27,5	↑ 46,7	-
Japan	↑ 2,3%	⇒ 2,3%	↑ 2,6%	↓ 47,0	↓ 36,2	↓ 27,8
VK	↑ 3,9%	↑ 4,0%	-	↓ 53,0	↓ 36,0	↓ 12,9
Eurogebied	⇒ 7,3%	⇒ 7,3%	↑ 7,4%	↑ 51,6	↓ 29,7	↓ 13,5
Duitsland	⇒ 3,2%	↑ 3,4%	↑ 3,5%	↓ 50,7	↓ 35,0	↓ 17,1
Frankrijk	↓ 8,1%	↓ 7,9%	↑ 8,4%	↑ 52,0	↓ 28,9	↓ 11,2
Italië	↓ 9,5%	↓ 9,3%	↓ 8,4%	↑ 50,7	↓ 20,2	-
Nederland	↓ 3,0%	↓ 2,9%	⇒ 2,9%	-	-	-
Spanje	↑ 13,8%	↓ 13,6%	↑ 14,5%	↑ 51,8	↓ 26,7	-

Uitgelicht – Internationaal – veel vergelijkbare maatregelen

Schematisch overzicht nationale maatregelen EU-27

Soort maatregel	EU LS die maatregel nemen	Achtergrond
Werktijdverkorting	NL, DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, ZWE, OOS, IER, LUX, VK, TSJ, HON, LIT, POL, SLK	
Uitstel fiscale en sociale betalingen (uitstel belastingen en premies ter bevordering liquiditeit ondernemers)	NL, DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, OOS, TSJ, GRI, MAL, POL, POR, SLV, SLK, ZWE, EST, LET, LUX, VK, BUL, FIN, IER, LIT, ROE, HON	VB: DUI ziet ook af van handhavingsmaatregelen en verzuimboetes en vergemakkelijkt aanpassen voorlopige belastingaanslagen
Garanties op bedrijfsleningen	Bijna alle EU LS	VB: DUI heeft via staatsbank KfW een operatie van 600 miljard aangekondigd ter garantie van leningen aan bedrijven en ongelimiteerde liquiditeitssteun
Inkomensondersteuning ZZP & MKB	NL, BEL, SPA, ITA, IER, FIN, MAL, POR, TSJ, VK, DK, DUI, FRA, ZWE, POL, LUX, SLV, SLK, OOS	POR – voor de werknemers die thuis moeten blijven voor de kinderen en niet kunnen telewerken.
Ondersteuning parttimers	ZWE, OOS, DK	
Tegemoetkomingen Ziekteverzuim	IER, SPA, ZWE, DK, VK, EST, LET, SLV	EST - eerste 3 dagen SLV – alleen voor COVID-19 patienten
Fonds ter compensatie geannuleerde evenementen	DK, SPA, EST, ZWE	
Flexibiliteit in overheidscontracten	FRA, BEL	
Ondersteuning exportbedrijven	ITA, DK, FRA, ZWE, POL, VK, LUX, KRO, OOS, SPA	
Extra FDI screening		11.1 10.2a
Exit-strategie omringende landen algemeen	BEL, DUI, FRA, ITA, VK, DK, LUX, OOS, SPA, ZWE, ZWI, LIT, TJE, POL, GRI, CYP, SLV, POR	Europese landen hebben vergelijkbare maatregelen genomen, maar er zijn verschillen (striktheid; afdwingbaarheid; looptijd). Voorlopig bieden de exitstrategieën een diffuus totaalbeeld. Afvlakken van besmettingen geldt doorgaans als voorwaarde voor afschaling en testen, en maskers en mondkapjes zijn middelen die bij een exitstrategie worden overwoeden.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
NOW (Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid)	114.000 aanvragen (W18, 27 apr – 3 mei) 110.500 aanvragen (W17, 20 - 26 apr) 99.000 aanvragen (W16, 13 - 19 apr) 81.500 aanvragen (W15, 6 - 12 apr)	1,9 miljard euro aan voorschotten verstrekt. Hierbij hoort een totale aangevraagde subsidie van 7,2 miljard euro.	De NOW-regeling is op maandag 6 april gestart. Het aantal aanvragen is vanaf de eerste dag over het algemeen gedaald. Het merendeel van de aanvragen (75.000) werd ingediend in de eerste vier dagen , te weten op 6 april (38.000), 7 april (18.500), 8 april (10.500) en 9 april (8.000). Sindsdien zijn er gemiddeld ongeveer 2.000 aanvragen per dag ingediend. Er zijn tot nu toe ongeveer 6.700 afwijzingen .
Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers)	178.000 aanvragen (29 apr) 100.000 aanvragen (22 apr)* 89.000 aanvragen (15 apr)* 79.500 aanvragen (8 apr)* 50.000 aanvragen (1 apr)* 11.500 aanvragen (25 mrt)* 250 aanvragen (18 mrt)*		Gemeenten wordt gevraagd wekelijks te rapporteren over het aantal aanvragen voor de TOZO. De steekproef dekt 149 van de 157 bevroegde gemeenten. Daarmee dekt de steekproef 52% van de potentiële aanvragers (780.000 zelfstandigen die het urencriterium halen). De raming van 4 miljard gaat uit van 300.000 aanvragen levensonderhoud en 200.000 aanvragen voor bedrijfskrediet. Van alle potentiële aanvragers in deze gemeenten heeft 44% een aanvraag gedaan. Als de steekproef representatief is voor Nederland, dan is het landelijke aantal aanvragen ongeveer 343 duizend (levensonderhoud en bedrijfskrediet).
Compensatieregeling (TOGS), totaalaantallen	Aantal aanvragen 169.281 Toegekende aanvragen 153.030 Aanvragen in behandeling 16.249 Aanvragen afgewezen 2	Uitbetaald: 612.120.000 euro	Op 13 april stond de teller al op 90.000, op 16 april op 110.000. Het grootste aantal aanvragen komt van restaurants, haarverzorging en andere eetgelegenheden.

* Dit zijn conceptcijfers. Gemeenten rapporteren doorgaans totalen op de peildatum, waardoor tussentijdse aantallen minder betrouwbaar zijn.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
Kinderopvang: Alleen noodopvang + compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang	<p>Vraag: 80.000 kinderen in de (nood)opvang (week 14-18). De vraag naar de noodopvang is de afgelopen weken sterk toegenomen, van 5-10 % in de eerste weken, naar nu 10 - tot lokale uitschieters van 20.%. Dit is gegeven de capaciteit nog wel realiseerbaar. De verwachting is dat dit percentage de komende weken nog wat zal stijgen.</p> <p>Aanbod: Er zijn op dit moment voldoende pedagogisch medewerkers beschikbaar. Waar locaties het vanwege de beperkte omvang niet redden, wordt - onder regie van de gemeente - opvang geclusterd. Ook de verwachte stijging lijkt met het huidige aanbod nog op te vangen.</p> <p>Financiële houdbaarheid sector Aantal opzeggingen - klein deel v.d. ouders - varieert van enkele opzeggingen tot 50% meer dan normaal - heeft contracten opgezegd. Niet betalende ouders: 1-5% niet-betalende ouders. Dit lijkt niet veel af te wijken van normale tijden. De compensatieregeling loopt door tijdens de periode van gedeeltelijke opening. Dit verkleint het risico dat ouders hun contracten opzeggen of de betaling storneren</p>

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
De schuldhulpverlening	Verzoeken tot toelating WSNP: 334 (Jan '20) 275 (Feb '20) 201 (Maart '20)		Toelating WSNP: daling van de instroom in maart 2020 t.o.v. februari 2020 en een meer dan halvering t.o.v. maart 2019. instroom stagneert, omdat de rechtbanken alleen urgente gevallen behandelen. Wanneer dit wordt opgeheven is de verwachting dat het aantal gaat stijgen. Update enquête NVVK: 16% van de gemeenten/instellingen schuldhulpverlening heeft een stijging van het aantal aanmeldingen schuldhulp, 44% een daling. Cijfers lastig te interpreteren. Komt mogelijk door wegvallen fysiek contact loketten maar ook effect van noodmaatregelen (NOW/TOZO).
Aanvragen voor ondersteuning uit het calamiteitenfonds Voedselbank Nederland	5 aanvragen (9 april) 7 aanvragen (16 april) 9 Aanvragen (23 april) 14 Aanvragen (30 april)	Subsidieverstrekking van € 4mil calamiteitenfonds	Voedselbank NL heeft in week 17 een extra enquête uitgezet onder haar leden met het verzoek het aantal klanten (huishoudens en personen) per 1 mei door te geven. Dit zou met een paar weken beschikbaar moeten zijn.
BMKB-C	Meer dan 1000 (24 april)	305 miljoen (24 april)	Cijfers NvB
BMKBL-C		62 miljoen (24 april)	Cijfers NvB
GO-C	1000-1200 in pijplijn	150 miljoen (24 april)	Cijfers NvB
Qredits	5285 aanvragen tot uitstel van betaling (24 april)	92% van de subsidie van € 4 miljoen is gebruikt	De meeste uitstelverzoeken zijn in de zorg, horeca en detailhandel. Van de 6000 ondernemers waar budget voor is hebben 4516 ondernemers in totaal op 24 april (tot 17 april 4391, tot 3 april 4025 en week ervoor 3533) uitstel gevraagd. Het aantal aanvragen vlakkt af.

Volgt wanneer cijfers beschikbaar zijn:
Regeling cultuursector
Regeling landbouw (o.a. sierteelt)

Caribische delen van het Koninkrijk

Maximaal controleren (incl. zorg kwetsbare personen)	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	Sint Maarten
Aantal positief geteste mensen totaal (sinds gisteren)	2	2	2	16	101 (+1)	76
Aantal ziekenhuisopnamen actueel (cumulatief)	0	0	0	1 (4)	2 (13)	5 (20)
Aantal patiënten op IC actueel (cumulatief)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1 (2)	2 (4)	2 (13)
Aantal patiënten overleden totaal (sinds gisteren)	0	0	0	1	2	14 (+1)
Beschikbaarheid IC bedden voor Corona						
Beschikbaarheid zorgpersoneel						
Beschikbaarheid hulpmiddelen						
Testcapaciteit						
Continuïteit acute zorg in de regio						
Interinsulair patiëntenvervoer						

Caribische delen van het Koninkrijk

Economie	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	Sint Maarten	Toelichting
Macro-economisch							+ Vrijheidsbeperkende maatregelen leggen het economische leven op de eilanden vrijwel volledig stil + 20-35% economische krimp verwacht voor de eilanden komende 3 maanden
Deviezen & liquiditeiten							+ Liquiditeitspositie ACS komende weken gewaarborgd + Zorgen over deviezenvoorraden middellange termijn
Bedrijven & particulieren							+ Directe economische schade a.g.v. wegvallen toerisme en lockdown maatregelen is groot + Verwachte werkloosheid ACS richting 40%
Kwetsbare groepen							+ Maatschappelijke organisaties op de eilanden maken sinds twee weken melding van grote aantallen personen die zich melden voor voedselsteun. + Verwachting is dat significante delen bevolking onder armoedegrens zakt komende weken

kengetallen BES	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Aantal aanvragen onderstand coronagerelateerd	8 totaal BES (nieuwe aanvragen week 15)		
Aantal kinderopvang cruciale beroepen	219	0	0
Aantal personen met loondervingsuitkering	2073	155	82
Aantal aanvragen noodloket ondernemers	Vorige week open gegaan		
Aantal uitstel van belastingbetaling	600		
Aantal aanvragen BMKB en GO-regeling	0	0	0
Aantal aanvragen Qredits (uitstel van aflossing)	27	Volgt z.s.m.	Volgt z.s.m.

Caribische delen van het Koninkrijk

	Voedselzekerheid en utiliteiten	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Toelichting
	Voedselzekerheid							+ Zorgen over vermindering maritieme aanvoer korte termijn (met name Statia + Saba) voor voedselzekerheid
	Aanvoerlijnen							+ Verschraling aanbod producten op m.n. de Bovenwinden + Verminderde levering uit VS regio grote zorg m.n. vlees en verse producten (piek: juni – juli) + Zorgen over vermindering maritieme aanvoer komende weken (blanksailing)
	Nutsvoorzieningen							+ Zorgen over verslechterde liquiditeitspositie overheid-NVs + Leveringszekerheid Curaçao + Bonaire in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort Curoil
	Brandstof							+ Leveringszekerheid brandstof in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil

	Openbare orde en veiligheid	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Toelichting
	Handhaving maatregelen							+ Toenemende sociale ongehoorzaamheid van de maatregelen + Aanvullende militaire bijstand aangekomen op SXM
	Criminaliteit							+ Toename in relationeel geweld en diefstal uit bedrijfspanden ACS
	Grenstoezicht							+ Bijstand aan KW draagt bij aan rustig beeld aan de grens ABC + Veel aandacht in de media over 'dreiging' richting Venezuela
	Migratie en opvang							+ Op Curacao geen overeenkomst over de beoogde opvanglocatie bij aanlanding van ongedocumenteerden

N.B.: de Landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn primair zelf verantwoordelijk voor de te nemen (mitigerende) maatregelen in het kader van COVID-19.

Maatschappelijk effect

Maatschappelijke ontwikkelingen	Huidig
Draagvlak voor maatregelen in de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Stapsgewijze implementatie van nieuwe normaal kan leiden sterke gevoelens van ongelijkheid (beschermingsmiddelen, bewegingsvrijheid en gebruik OV, economische ontplooiing). De "georganiseerde ongelijkheid" leidt tot tegenstellingen in de maatschappij: wel/niet naar het werk; wel/niet inzet van beschermingsmiddelen, wel/niet ondernemen. • Tegelijkertijd blijft de overgang van crisis naar nieuwe normaal gepaard gaan met onzekerheid en discussie. Groeiende drang tot bewegingsvrijheid en economische ontplooiing, fysiek samen zijn en vertier. • Risico op maatschappelijke onrust door toenemende ongelijkheid onder burgers en bedrijven ten aanzien van werkloosheid, financiële steun (verkrijgen kredieten, steunpakketten), veilige publieke omgeving en werkomgeving (beschermingsmiddelen, testen), gebrek onderwijs aan kwetsbare scholieren, besmettingen verzorgingstehuizen. De "georganiseerde ongelijkheid" voedt deze onrust mogelijk verder. • Continue druk op geloofwaardigheid van overheid, experts en maatregelen. Signalen over eventuele aanpassingen van maatregelen, bijvoorbeeld gebruik mondkapjes in het OV, leiden tot druk op de geloofwaardigheid van experts/regering. • Behoeft aan langere termijnperspectief en weinig zichtbare strategie leiden tot extra druk op de geloofwaardigheid. In combinatie met mogelijke verschil in aanpak tussen landen in de stapsgewijze ontsluiting zorgt dit mogelijk voor twijfels over de Nederlandse aanpak. • In Amsterdam, Den Haag en Utrecht werd op Bevrijdingsdag gedemonstreerd tegen de "lockdown".
Opvolging: Houden mensen zich aan de maatregelen?	<ul style="list-style-type: none"> • Vergeleken met een paar weken geleden lijken burgers het minder nauw te nemen met maatregelen. • In de winkelcentra van diverse steden is het een stuk drukker in het weekend dan enkele weken terug.
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor groepen die maatregelen niet naleven. • Door langere duur van maatregelen kan, bij afname bereidheid tot opvolging, meer druk komen op handhaving. • De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen kan leiden tot meer druk op handhaving.
Signalen van maatschappelijke onrust/OOV-problemen	<ul style="list-style-type: none"> • Druk op opening scholen/opvang door zorgen bij ouders en leerkrachten/medewerkers. Niet alle ouders en leerkrachten/medewerkers kinderopvang hebben vertrouwen in de standpunten over de besmettelijkheid en het COVID-ziektebeeld bij kinderen. • Teleurstelling dat verpleeg- en bejaardenhuizen alsmede huizen voor gehandicapten op slot zijn. • Aanhoudende berichten over tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) in frontlinie-beroepen • Signalen van agressie in OV (bekogelde bussen die passagiers (moeten) laten staan)
Impact van maatregelen op de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief. • Bewaren van afstand mogelijk complexer na stapsgewijze heropening, de stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal drukte in de openbare ruimte mogelijk toenemen. • Hernieuwde aandacht voor sterk oplopende achterstanden reguliere zorg leidend tot additionele sterfgevallen (schaduwcrisis).
Sociale-psychologische impact	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal Nederlanders dat persoonlijk geraakt wordt door COVID-19 neemt toe. • Frontliniersonpersoneel kan te maken krijgen met overbelasting en traumatische ervaringen, wat kan leiden tot burn-outs en PTSS, zeker als door de grote inhaalslag die gemaakt moet worden in de zorg er geen tijd is voor rust en herstel. • De versoepeling van maatregelen voor bepaalde groepen (jongeren) vergroot gevoelens van ongelijkheid en doet een extra beroep op mentale weerbaarheid van kwetsbare groepen die niet onder versoepeling vallen. • Ongerustheid en soms angst onder deel leerkrachten en ouders rondom openen scholen/opvang
Hoe wordt totaalpakket maatregelen ervaren en waar zitten knelpunten?	<ul style="list-style-type: none"> • Economische steunmaatregelen nemen in belang toe (wie krijgt wel steun, wie niet, hoe lang, hoe veel). Horeca en cultuursector voelen zich hierin achtergesteld. • Versoepelen of verlengen van maatregelen in Europese landen kan druk zetten op discussie over duur en omvang van Nederlandse maatregelen. • Wankel evenwicht verlengen maatregelen of juist versoepelen: risico op groeiende ontevredenheid samenleving en afname draagvlak versus situatie waarin burgers grenzen van maatregelen verder gaan opzoeken bij te grote versoepeling. • (Internationale) wetenschappelijke discussie over COVID-19 zal voortduren, binnenlandse en buitenlandse kritiek op gevoerd crisisbeleid zal niet verdwijnen.
Signalen van neveneffecten van de maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs) • Aanhoudende angst dat verdringing in de gezondheidszorg zal leiden tot sterfgevallen die niet veroorzaakt zijn door Covid-19.

Maatschappelijk effect (vervolg)

Internationaal	Was	Huidig	Toelichting aandachtspunten
Rode draad van besluiten van landen/internationale instanties	11.1	11.1	
Impact van maatregelen en adviezen Nederland op andere landen	<ul style="list-style-type: none"> [Redacted] Zeker stellen repatriëring, medisch transport en goederenvervoer bij maatregelen vliegverkeer. 11.1 [Redacted] Zorgen over toerisme uit buurlanden. [Redacted] <p>11.1 10.2a</p>	<ul style="list-style-type: none"> [Redacted] In afwegingskader vliegverboden wordt dit geborgd en is aandacht voor actief vooraf informeren landen waarvoor vliegverboden gelden. Kamerbrief maatregelen vliegverkeer 9/4 zoekt aansluiting met Europees vliegverbod (tot 15/5). Communicatie ingezet om toerisme naar NL te voorkomen. In nauw overleg met buurlanden. Ministeries stemmen communicatie over derde landen met BZ af. 	<ul style="list-style-type: none"> Maatregelen in meeste EU-landen gelijkgetrokken; bijvoorbeeld door sluiting scholen (22 LS), sluiting van openbare gelegenheden, zoals restaurants/café's (23 LS) en inperking bewegingsvrijheid. Beeldvorming internationaal: NL heeft zich gecommitteerd aan het helpen van andere LS, inclusief bereidheid extra geld ter beschikking te stellen om directe effecten pandemie het hoofd te bieden: Europees steunpakket 9/4
Impact van maatregelen en adviezen andere landen op Nederland	<ul style="list-style-type: none"> Sluiting grenzen en vliegverboden in veel landen bemoeilijken terugkeer gestrande NL reizigers. Nauw overleg met BEL en DUI over grensoverschrijdende kwesties en grensproblematiek. 	<ul style="list-style-type: none"> Convenant Bijzondere Bijstand Buitenland overeengekomen en in uitvoering. 25.000 personen ingeschreven. 33 repatriëringsvluchten uitgevoerd met ongeveer 6700 NL'ers en 1500 EU-burgers aan boord. Postennetwerk actief betrokken bij mogelijk maken repatriëring. 	
Benodigde internationale inzet en steun	<ul style="list-style-type: none"> Noodzaak van levering van medische apparatuur en hulpmiddelen Het aantal steunverzoeken van 3e landen aan NL v.w.b. de levering van medische goederen neemt gestaag toe. 	<ul style="list-style-type: none"> Postennetwerk wordt ingezet bij faciliteren internationale aankopen. Steunverzoeken op haalbaarheid qua goederen, gebruik/inzet in NL en politieke opportuniteit worden beoordeeld. Taakgroep NCTV, VWS, BZ, MinDef, LOCC, ICJ werd opgezet. 	
Geopolitieke ontwikkelingen die van invloed zijn	<ul style="list-style-type: none"> Europese samenwerking aanpak Corona Crisis relevant voor Economische pijler in NL (discussies vijfhoek). Impact COVID crisis op Internationale Handel. 	<ul style="list-style-type: none"> BZ coördineert voorbereiding dossiers Europese vergaderingen en levert input voor project Fin/Ec maatregelen. Ontwikkelingen Internationale Handel worden gemonitord door BZ en dienen als input voor project Fin/Ec maatregelen. 	

Maatschappelijk effect (vervolg)

Communicatie en media		Toelichting aandachtspunten
Draagvlak voor narratief	<ul style="list-style-type: none"> • Uit flitspeiling komt naar voren dat er afnemend begrip is voor de maatregelen van de overheid. Er is vertrouwen in de informatievoorziening vanuit de overheid. • Onderzoeksbureau Motivation: De angst voor het virus neemt af en de zorgen over de economie groeien. Steeds minder mensen geven de prioriteit aan gezondheid als zij dit afwegen tegen de economie, maar een goede gezondheidszorg noemt verreweg de grootste groep (82 procent) nog altijd de belangrijkste waarde voor de manier waarop Nederland met de pandemie omgaat.	
Mediabeeld: welk frame is prominent? Welke gamechangers?	<ul style="list-style-type: none"> • Focus van de media ligt, vooral op de discussie rondom de invoering van een app t.b.v. contactonderzoek, het gebruik van mondkapjes, de (schrijnende) situaties in zorg- en verpleeghuizen, en het onderzoek waaruit blijkt dat groepsimmunitet nog ver weg is waardoor het belang van het snel vinden van een vaccin toeneemt. • Verder veel aandacht voor de toekomstige anderhalvemetersamenleving en - economie en welke impact dat heeft voor met name scholen, het ov, het bedrijfsleven (zoals horeca) en de culturele sector. • Er is veel media-aandacht voor de houding onder leraren die vanaf 11 mei weer voor de klas moeten staan. Veel leraren zijn bang zelf besmet te raken of hun leerlingen te besmetten.	
Signalen van desinformatie	<ul style="list-style-type: none"> • [Redacted text]	10.2a 11.1